

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА
71 -57/ 14
Београд

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

BEOGRADSKI CENTAR
ZA LJUDSKA PRAVA

дел. бр. 27270 датум: 22.09.2014. г

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

МОНИТОРИНГ УСТАНОВА
У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ
ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ

МОНИТОРИНГ
ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети ПУ Нови Пазар

Београд, септембар 2014. године

МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсманима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено је да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног поступка по јавном позиву³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ, и то Београдски центар за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Дијалог, Иницијативу за права особа са менталним инвалидитетом (MDRI-S), Комитет правника за људска права (YUCOM), Међународну мрежу помоћи (IAN), Одбор за људска права – Ваљево, Хелсиншки одбор за људска права у Србији и Центар за људска права – Ниш.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ Објављен је 29. децембра 2011. године у „Службеном гласнику Републике Србије“.

ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Нови Пазар
РАЗЛОГ ПОСЕТЕ	Обављање послова Националног механизма за превенцију тортуре (НПМ) у складу са чл. 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака („Сл. лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Сл. гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011)
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Одвраћање органа јавне власти и службених лица од било каквог облика злостављања или мучења, као и њиховог усмеравања на стварање услова и поступање према лицима лишеним слободе у складу са важећим прописима и стандардима, све у циљу превенције тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака.
ПОСЕТУ ОБАВИО	Заштитник грађана, у сарадњи са удружењем Београдски центар за људска права
ВРСТА ПОСЕТЕ	Редовна посета, у складу са Планом посета Националног механизма за превенцију тортуре за 2014. годину
ДАТУМ ПОСЕТЕ	3. - 5. септембра 2014. године
НАЈАВА ПОСЕТЕ	Посета је најављена телефонским путем.
ТИМ ЗА ПОСЕТУ	Вођа тима: Јелена Унијат, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Чланови тима: Јелена Самарџић, <i>Стручна служба Заштитника грађана</i> Никола Ковачевић, <i>Београдски центар за људска права</i> Драган Божовић <i>Београдски центар за људска права</i> Милена Васић <i>Београдски центар за људска права</i>

ТОК ПОСЕТЕ

ФАЗА I: РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

Посета тима Националног механизма за превенцију тортуре започета је разговором са начелником ПУ Нови Пазар Драганом Терзићем. Том приликом је указано на мандат НПМ, опште циљеве који се желе постићи, принципе поступања и представљен је план посете Полицијској управи. Представници Полицијске управе представили су Управу у општим цртама и указали на основне проблеме са којима се суочавају у раду.

ФАЗА II: ОБИЛАЗАК УСТАНОВЕ

У ПУ Нови Пазар постоје просторије за задржавање. У седишту полицијске управе постоји једна просторија за полицијско задржавање, у ПС Тутин две просторија, а у ПС Сјеница једна просторија за задржавање. Након разговора са руководством полицијске управе, један део тима НПМ обишао просторије за задржавање у седишту управе, а други део тима посету наставио увидом у документацију о доведеним и задржаним лицима.

ФАЗА III: РАЗГОВОР СА ЗАДРЖАНИМ ЛИЦИМА

У тренутку обављања посете ПУ Нови Пазар није било лица на задржавању.

ФАЗА IV: РАЗГОВОР СА СЛУЖБЕНИМ ЛИЦИМА

У свим посећеним објектима обављени су разговори са затеченим полицијским службеницима, који су чланове тима НПМ информисали о начину рада, као и о проблемима са којима се суочавају у раду.

ФАЗА V: УВИД У ДОКУМЕНТАЦИЈУ

Извршен је увид у документацију која се односи на поступање према лицима лишеним слободе и лицима према којима су употребљена средства принуде.

ФАЗА VI: ЗАВРШНИ РАЗГОВОР СА РУКОВОДСТВОМ УСТАНОВЕ

На крају посете тим НПМ указао је на основне утиске о посети, пре свега о поштовању права лица лишених слободе, о елементима који могу довести до појаве тортуре, нечовечног или понижавајућег поступања, као и односу запослених према тиму НПМ. Прибављена су и додатна објашњења о појединим релевантним околностима.

САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Сви полицијски службеници у оквиру Полицијске управе остварили су сарадњу са тимом НПМ, омогућили му приступ свим просторијама и инсталацијама, фотографисање просторија, пружили све тражене информације, омогућили несметан увид у тражену документацију, без обзира на њен степен тајности.

ПРЕТХОДНИ УПИТНИК

ПОЛИЦИЈСКА УПРАВА	Нови Пазар	
Адреса ПУ	Кеј 37. санџачке дивизије бб	
Тел. ПУ	020/366-013	
Начелник ПУ	nacelnikpunovipazar@mup.gov.rs	
Полицијска испостава и станице у саставу ПУ	ПИ Нови Пазар; ПС Сјеница и ПС Тутин	
Да ли постоје просторије за полицијско задржавање, у ПУ, у којим ПС и број просторија	Постоје просторије за полицијско задржавање у ПУ Нови Пазар. У седишту ПУ Нови Пазар постоји једна просторија; у ПС Сјеница такође једна просторија и ПС Тутин постоје две просторије за полицијско задржавање.	
Број лица којима је одређено задржавање у ПУ у 2013. г.	Због кривичног дела	224
	Због прекршаја	102
Број обављених лекарских прегледа задржаних лица у 2013. г.	282	
Исхрана лица у време задржавања	Обезбеђена	
Број задржаних лица којима је решењем суда одређен притвор у 2013. г.	/	
Употреба средстава принуде од стране полицијских службеника ПУ у 2013.г.	Физичка снага	21
	Службена палица	/
	Средства за везивање	17
	Ватрено оружје	/
Притужбе на поступање полицијских службеника ПУ у 2013.г.	Број притужби	20
	Број основаних притужби	2
Дисциплински поступци за извршене повреде службене дужности полицијских службеника ПУ у 2013.г.	Број поступака	91
	Изречених мера за тешке повреде	58
	Изречених мера за лаке повреде	30
	Поступци у току - неокончани	3

ПОСТУПАЊЕ ПРЕМА ЛИЦИМА ЛИШЕНИМ СЛОБОДЕ

1.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ЗАДРЖАНИХ ЛИЦА

1.1.1. Обавештавање о правима задржаног лица

Према наводима полицијских службеника са којима је тим НПМ разговарао и према евиденцијама у које је извршио увид, задржана лица се о разлозима задржавања и својим правима по правилу усмено обавештавају најкасније у тренутку довођења у полицијску станицу. Констатација да је лице поучено о својим правима, као и списак права о којима је поучено уносе се у записник о задржавању. Увидом у неколико записника о задржавању, уочено је да списак права о којима је лице поучено, није потпун, односно нису наведена сва права која предвиђа Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима⁴. Према ономе што је наведено у записнику о задржавању лица може се закључити да се лице не упознаје јасно и потпуно са правима, која су наведена у ставовима 1. 2. 4. 5. 6. 7. 12. и 13. тачке 4. Упутства.

На основу разговора са полицијским службеницима ПУ Нови Пазар и полицијским станицама у њеном саставу, али и на основу увида у релевантну документацију, утврђено је да се задржаним лицима не уручује образац „Обавештење о правима доведеног и задржаног лица“, који је прописан тачком 4. Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима.

У појединим предметима о задржавању лица по одредбама Законика о кривичном поступку⁵ није пронађено писано обавештење о правима ухапшеног и правима задржаног лица, па се може закључити да су ова права само усмено саопштена (предмет КУ 722/14 ПУ Нови Пазар, предмет КУ 1007/14 Сјеница). Такође, у неколико предмета о задржавању по ЗКП, пронађена су обавештења о правима лица лишеног слободе и правима задржаног лица сходно одредбама старог ЗКП⁶ који се више не примењује (предмет КУ 3/14 ПУ Нови Пазар, предмет КУ 323/14 ПС Тутин).

УТВРЂЕНО

У ПУ Нови Пазар и ПС у њеном саставу доведеним и задржаним лицима по основу одредаба ЗКП, Закона о прекршајима, Закона о полицији и Закона о безбедности саобраћаја на путевима, не уручује се образац писаног обавештења о правима који је предвиђен Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима.

У појединим предметима о задржавању по основу одредаба ЗКП недостају обавештења о правима, а у великом броју предмета су пронађени обрасци о правима који су израђени према одредбама старог ЗКП.

РАЗЛОЗИ

Лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства [Закон о полицији, Законик о кривичном поступку, Закон о прекршајима и Закон о безбедности саобраћаја на путевима] има право: 1) да од стране овлашћених службених лица, пре почетка довођења, лишења слободе или задржавања буде поучено о својим правима, на матерњем језику или језику који разуме; 2) да буде обавештено о разлозима довођења, лишења слободе или задржавања; 3) да овлашћеним службеним лицима не даје изјаве о делу које му се

⁴ Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима („Службени гласник РС”, бр. 101/05, 63/09 – УС и 92/11), тачка 4.

⁵ Законик о кривичном поступку (“Сл. гласник РС”, бр. 72/2011, 101/2011, 121/2012, 32/2013, 45/2013 и 55/2014). У даљем тексту ЗКП.

⁶ Законик о кривичном поступку (Сл. лист СРЈ, бр. 70/2001 и 68/2002 и “Сл. гласник РС”, бр. 58/2004, 85/2005, 115/2005, 85/2005 - др. закон, 49/2007, 20/2009 - др. закон, 72/2009 и 76/2010). У даљем тексту стари ЗКП.

стављају на терет; 4) да буде поучено, да све што изјави може бити употребљено против њега као доказ; 5) на браниоца по свом избору, да неометано контактира са браниоцем, да бранилац присуствује његовом саслушању; 6) да буде обавештено да ће се бранилац поставити по службеној дужности, уколико га само не изабере у складу са Законом из тачке 2. став 1. овог Упутства; 7) да захтева да се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавести лице по његовом избору, дипломатско-конзуларни представник чији је држављанин или представник одговарајуће међународне организације ако је избегло лице или лице без држављанства; 8) да захтева, да се без одлагања о лишењу слободе обавести лице или орган старатељства ако је потребно обезбедити заштиту или старање о детету или другим лицима о којима се стара задржано лице; 9) да неометано контактира са дипломатско-конзуларним представником своје државе, односно представником одговарајуће међународне организације или Заштитником грађана Републике Србије; 10) да захтева да га у свако доба и без одлагања прегледа лекар; 11) на исхрану и осмочасовни одмор; 12) да покрене поступак пред надлежним правосудним органима ради испитивања законитости довођења, лишења слободе или задржавања; 13) да захтева надокнаду штете због неоснованог довођења, лишења слободе или задржавања.

Поред права из става 1. ове тачке, малолетно лице које се доводи, лишава слободе или задржава у складу са одредбама Закона из тачке 2. став 1. овог Упутства има право: 1) да буде обавештено да ће се о времену и месту довођења, лишења слободе или задржавања обавестити родитељи, усвојилац или старалац, дипломатско – конзуларни представник чији је држављанин, или одговарајућа међународна организација ако је избегло лице или лице без држављанства; 2) на браниоца по свом избору или браниоца по службеној дужности, који је стекао сертификат којим се гарантује да има посебна знања из области права детета и преступништва малолетника.

О правима из ст. 1. и 2. ове тачке, доведено, лишено слободе или задржано лице се обавештава уручивањем писменог Обавештења о његовим правима на матерњем језику или језику који разуме, које лице својеручно потписује.⁷

Окривљени има право да: 1) у најкраћем року, а увек пре првог саслушања, подробно и на језику који разуме буде обавештен о делу које му се ставља на терет, о природи и разлозима оптужбе, као и да све што изјави може да буде коришћено као доказ у поступку; 2) ништа не изјави, ускрати одговор на поједино питање, слободно изнесе своју одбрану, призна или не призна кривицу; 3) се брани сам или уз стручну помоћ браниоца у складу са одредбама овог законика; 4) његовом саслушању присуствује бранилац; 5) у најкраћем могућем року буде изведен пред суд и да му буде суђено непристрасно, правично и у разумном року; 6) непосредно пре првог саслушања прочита кривичну пријаву, записник о увиђају и налаз и мишљење вештака; 7) му се осигура довољно времена и могућности за припремање одбране; 8) разматра списе и разгледа предмете који служе као доказ; 9) прикупља доказе за своју одбрану; 10) се изјасни о свим чињеницама и доказима који га терете и да износи чињенице и доказе у своју корист, да испитује сведоке оптужбе и захтева да се, под истим условима као сведоци оптужбе, у његовом присуству испитају сведоци одбране; 11) користи правна средства и правне лекове; 12) предузима друге радње када је то одређено овим закоником. Орган поступка је дужан да пре првог саслушања окривљеног поучи о правима из става 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) овог члана.⁸

Ухапшени, поред права из члана 68. став 1. тач. 2) до 4) и тачка 6) и став 2. овог законика, има право да: 1) одмах на језику који разуме буде обавештен о разлогу хапшења; 2) пре него што буде саслушан, има са браниоцем поверљив разговор који се нацире само гледањем, а не и слушањем; 3) захтева да без одлагања о хапшењу буде обавештен неко од чланова његове породице или друго њему блиско лице, као и дипломатско-конзуларни представник државе чији је држављанин, односно представник овлашћене међународне организације јавноправног карактера, ако је у питању избеглица или лице без држављанства; 4) захтева да га без одлагања прегледа лекар кога слободно изабере, а ако он није доступан, лекар кога одреди јавни тужилац, односно суд. Лице ухапшено без одлуке суда, односно лице ухапшено на основу одлуке суда које није саслушано, мора бити без одлагања, а најкасније у року од 48 часова, предато надлежном судији за претходни поступак или ако се то не догоди, пуштено на слободу.⁹

⁷ Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима („Службени гласник РС”, бр. 101/05, 63/09 – УС и 92/11), тачка 4.

⁸ ЗКП, чл. 68.

⁹ ЗКП, чл. 69.

Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив. О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободе или одазивања позиву, као и време почетка задржавања. Против решења о задржавању осумњичени и његов бранилац имају право жалбе у року од шест часова од достављања решења. О жалби одлучује судија за претходни поступак у року од четири часа од пријема жалбе. Жалба не задржава извршење решења. Осумњичени има права предвиђена у члану 69. став 1. овог законика. Осумњичени мора имати браниоца чим орган поступка из става 2. овог члана донесе решење о задржавању. Ако осумњичени сам, у року од четири часа, не обезбеди браниоца, јавни тужилац ће му га обезбедити по службеној дужности, по редоследу са списка адвоката који доставља надлежна адвокатска комора.¹⁰

Европски комитет за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (СРТ) је већ у свом Другом општем извештају нагласио значај обавештавања особа задржаних у полицији о њиховим правима.¹¹

Како би се осигурало да сва задржана лица буду обавештена о својим правима, формулар у којем се јасно излажу ова права требао систематски давати особама притвореним од стране полиције на самом почетку њиховог притвора. Уз то, наводи се да би од особа у питању требало затражити да потпишу изјаву којом потврђују да су биле информисане о својим правима.¹²

Слаба је корист од права која имају особе лишене слободе уколико нису упознате са постојањем тих права. Дакле, неопходно је да особе одведене у полицијски притвор буду изричито упознате са својим правима, без одлагања и на језику који разумеју. Да би се обезбедило да ово буде и урађено, треба увести праксу да се лицима задржаним од стране полиције одмах по притварању да формулар у коме се наводе ова права. Уз то, од тих особа треба тражити да потпишу изјаву којом потврђују да су упозната са својим правима.¹³

ПРЕПОРУКА

ПУ Нови Пазар обезбедиће да се свим задржаним лицима уручује писано обавештење о правима доведених и задржаних лица, сходно одредбама тачке 4. Упутства о поступању према доведеним и задржаним лицима и то као посебан образац израђен на језику који лице разуме.

Поред овог обрасца, ухапшеним и задржаним лицима по основу ЗКП, уручиваће се и посебни обрасци, сходно одредбама важећег ЗКП.

Сви образци ће се уручивати у два примерка од којих ће се један уложити у предмет са потписом задржаног лица или са констатацијом да је лице одбило да потпише пријем обрасца о правима, док ће други примерак остати код задржаног лица.

1.1.2. Право на браниоца

Према наводима, задржано лице се обавезно обавештава о томе да има право на браниоца. Када је потребно ангажовати браниоца по службеној дужности, позивају се адвокати са списка који је Полицијској управи доставила Адвокатска комора Чачак. Полицијски службеници ПУ Нови Пазар и ПС Сјеница су навели да се адвокати са списка углавном одазивају, док су у ПС Тутин истакли да се са подручја ове полицијске станице одазива само један адвокат са списка, као и да је у вези са овим проблемом, преко ПУ Нови Пазар, обавештена надлежна адвокатска комора.

¹⁰ ЗКП, чл. 294.

¹¹ Други општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (1992), параграфи 36 и 37.

¹² Шести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (1996), параграф 16.

¹³ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 44.

1.1.3. Право на обавештавање блиског лица

Према наводима полицијских службеника, задржана лица о томе да су лишена слободе обавештавају себи блиска лица тако што им се дозволи да сама телефонирају или тако што полицијски службеник позове лице које задржано лице жели да обавести. Надлежни центар за социјални рад се обавештава уколико се задржава малолетно лице, уколико је лице задржано због насиља у породици, уколико је лице стављено под старатељство, као и уколико се лице лишено слободе само стара о малолетном или другом лицу. Службена лица су сарадњу са центром за социјални рад оценила као добру.

1.1.4. Право на лекарски преглед

У ПУ Нови Пазар и полицијских станицама у њеном саставу пракса је да се сва задржана лица, пре него што буду смештена у просторију за задржавање, односно пре него што буду спроведена у просторије ОЗ Нови Пазар, уколико је реч о задржавањима по основу ЗПК, обавезно одводе у надлежну здравствену установу на лекарски преглед. Полицијски службеници ПУ Нови Пазар и полицијских станица у њеном саставу су навели да је сарадња са локалним здравственим установама веома добра. Лекарски преглед се не врши само над лицима која га изричито одбију. У појединим предметима о задржавању пронађени су лекарске потврде у којим се наводи да је лице способно за задржавање или да није способно за задржавање. Према наводима, издавање овакве врсте потврде зависи од лекара који је прегледао задржано лице, односно неки лекари их издају, док неки то одбијају. Уколико се приликом лекарског прегледа утврди да лице није способно за задржавање, дешава се да се задржавање спроводи у здравственој установи под надзором полицијског службеника.

Што се тиче присуства полицијских службеника током трајања лекарског прегледа задржаног лица, а на основу разговора са полицијским службеницима постоји различита пракса у оквиру ПУ Нови Пазар. Наиме, према наводима полицијских службеника, у седишту ПУ Нови Пазар полицијски службеник присуствује лекарском прегледу, у ПС Тутин је наведено да је полицајац присутан током лекарског прегледа само када је реч о прегледима лица, која су под дејством алкохола, док је у ПС Сјеница наведено да је полицајац током лекарског прегледа задржаног лица испред ординације и да се до сада није дешавало да је био присутан на лекарском прегледу. Оно што представља проблем јесте чињеница да се из документације која се односи на задржавање лица не може видети никаква службена белешка која указује на то да ли је лекарском прегледу присуствовао полицијски службеник или није, што би убудуће требало практиковати.

Иако Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима предвиђа да су полицијски службеници дужни да увек присуствују здравственом прегледу задржаних лица, јасно је да у ПУ Нови Пазар и полицијским станицама у њеном саставу то није увек случај. Према стандардима Савета Европе, тј. Европског комитета за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања, заснованим на Европској конвенцији о људским правима, полицајци не смеју присуствовати лекарским прегледима лица која се налазе у полицијском притвору (енг. *police custody*), изузев ако лекар који врши преглед то захтева.¹⁴

УТВРЂЕНО

У седишту ПУ Нови Пазар и ПС Тутин полицијски службеници углавном присуствују лекарским прегледима задржаних лица.

¹⁴ Дванаести општи извештај Европског комитета за спречавање за спречавање мучења и нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (2002), параграф 42.

РАЗЛОЗИ

Сви лекарски прегледи особа у полицијском притвору морају се обављати тако да припадници полиције не могу да чују и, осим уколико то лекар који врши преглед не затражи другачије у дотичном случају, изван видокруга тих полицајаца.¹⁵

ПРЕПОРУКА

Министарство унутрашњих послова ће изменити постојеће Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима и ускладити га са релевантним стандардима Савета Европе, тако што ће прописати да полицијски службеници не смеју присуствовати здравственим прегледима лица лишених слободе, изузев ако лекар који врши преглед то захтева.

Полицијски службеници ће присуствовати лекарском прегледу само на изричит захтев лекара, о чему ће се сачинити службена белешка.

Полицијски службеник је дужан да лекара упозори на све безбедносне аспекте који су релевантни за доношење одлуке од стране лекара о присуству немедицинског особља лекарском прегледу.

Медицинска документација о прегледу задржаног лица није пронађена у предметима о задржавању, осим оцене лекара да ли је лице способно да буде задржано.

1.1.5. Исхрана задржаних лица

ПУ Нови Пазар и полицијске станице у њеном саставу омогућују исхрану задржаним лицима. Међутим, дешава се да и породица задржаног доноси храну за задржано лице, што је констатовано у ПС Тутин, а што би убудуће не би требало практиковати. Лицима која су задржана у просторијама ОЗ Нови Пазар храну обезбеђује затвор.

1.2. ПРИМЕНА ПОЛИЦИЈСКИХ ОВЛАШЋЕЊА**1.2.1. Доношење решења о задржавању и вођење записника о задржавању**

Према изјавама службених лица, решење о задржавању се, према одредбама новог ЗКП доноси по овлашћењу јавног тужилаштва у року од два сата од момента лишења слободе и без одлагања се предаје задржаном лицу. Решење потписују овлашћени полицијски службеник и задржано лице. Почетак задржавања се, према речима полицијских службеника, рачуна од момента лишења слободе.

Моменат почетка задржавања се рачуна различито, у зависности по ком основу је лице задржано. У случају задржавања по основу ремећења или угрожавања јавног реда и мира (члан 53. Закона о полицији) почетак задржавања се рачуна од тренутка довођења у полицијску станицу. Уколико се лице задржава по основу одредаба Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима, време задржавања почиње да тече од момента искључења лица из саобраћаја. Када је реч о задржавању по Законнику о кривичном поступку, почетак задржавања се рачуна од тренутка лишења слободе.

Према изјавама службених лица, али и увидом у предмете о задржавању по свим правним основима, установљено је да се решење о задржавању у највећем броју случајева доноси и уручује у законом прописаним роковима. Међутим, увидом у поједине предмете уочено је да је решење о задржавању уручено у исто време кад је и одређен почетак задржавања (један је задржавање по ЗКП предмет КУ 722/14 ПУ Нови Пазар, а други по Закону о полицији, предмет Д.П. решење донето 17. 7. 2014. г. ПС Тутин). Такође су уочене и неправилности у предмету 14/14 у Полицијској станици Тутин, где је почетак времена задржавања по Закону о безбедности саобраћаја рачунат од времена када је задржаном

¹⁵ Исто.

лицу уручено решење, а не од када је искључено из саобраћаја, из чега следи да је лице било задржано четири часа дуже. У предмету КУ 1007/14 задржавања по ЗКП у ПС Сјеница, примећено је да је саслушање осумњиченог почело у 07:30 часова, а да му се почетак времена задржавања рачунао од 08:00 часова.

УТВРЂЕНО

У ПУ Нови Пазар и полицијским станицама у њеном саставу уочене су неправилности у рачунању почетка времена задржавања у појединим предметима.

РАЗЛОЗИ

Задржавање осумњиченог

Лице ухапшено у складу са чланом 291. став 1. и чланом 292. став 1. овог законика, као и осумњиченог из члана 289. ст. 1. и 2. овог законика, јавни тужилац може изузетно задржати ради саслушања најдуже 48 часова од часа хапшења, односно одазивања на позив.

О задржавању, јавни тужилац или, по његовом одобрењу, полиција одмах, а најкасније у року од два часа од када је осумњиченом саопштено да је задржан, доноси и уручује решење. У решењу морају бити наведени дело за које се осумњичени терети, основи сумње, дан и час лишења слободe или одазивања позиву, као и време почетка задржавања.

Против решења о задржавању осумњичени и његов бранилац имају право жалбе у року од шест часова од достављања решења. О жалби одлучује судија за претходни поступак у року од четири часа од пријема жалбе. Жалба не задржава извршење решења.

Осумњичени има права предвиђена у члану 69. став 1. овог законика.

Осумњичени мора имати браниоца чим орган поступка из става 2. овог члана донесе решење о задржавању. Ако осумњичени сам, у року од четири часа, не обезбеди браниоца, јавни тужилац ће му га обезбедити по службеној дужности, по редоследу са списка адвоката који доставља надлежна адвокатска комора.¹⁶

[...]током периода испитивања подносилац представке је држан у полицијској станици и полиција је спровела саслушање и друге процесне радње које се односе на инцидент у коме је учествовао подносилац представке. Није тврђено од стране Владе и било би нереално да се претпостави да је у том периоду подносилац представке био слободан да напусти полицијску станицу по сопственој вољи. Имајући у виду све околности случаја, Суд сматра да је боравак подносиоца представке у полицијској станици током периода у питању досегао праг de facto лишења слободe[...]¹⁷

Време почетка задржавања рачуна се од момента када је лице лишено слободe, односно од момента када је приступило по позиву у просторије полиције, у случајевима када је лице позвано као осумњичени или када је приступило по позиву као грађанин ради прикупљања обавештења па је оцењено током прикупљања тих обавештења да се може сматрати осумњиченим, као и када је искључено из саобраћаја, а треба га довести у службене просторије.¹⁸

Време задржавања рачуна се од тренутка кад је полицијски службеник према лицу на месту учињеног прекршаја применио наређење у складу са чланом 40. став 2. тачка 5. Закона о полицији ("Службени гласник РС", бр. 101/05 и 63/09 - УС) и саопштио разлоге за задржавање. По завршеном задржавању, уколико постоје оправдани разлози, лице се доводи, односно изручује надлежном органу.¹⁹

ПРЕПОРУКА

У ПУ Нови Пазар и ПС у њеном саставу почетак задржавања по ЗКП рачунаће се од момента лишења слободe задржаног лица, односно одазивања на позив, а решење о

¹⁶ ЗКП, чл. 294.

¹⁷ Случај Осуренко против Украјине, представка број 4634/04, параграф број 49.

¹⁸ Упутство, стр. 23.

¹⁹ Правилник о начину вршења контроле и непосредног регулисања саобраћаја на путевима и вођењу обавезних евиденција о примени посебних мера и овлашћења ("Сл. гласник РС", бр. 69/2010, 78/2011, 31/2013, 37/2013 - испр. и 85/2014), члан 44. став 7.

задржавању уручиваће се најкасније у року од два сата од момента лишења слободе, односно од момента саопштавања осумњиченом да је задржан.

У ПУ Нови Пазар и ПС у њеном саставу, почетак задржавања по ЗОБС рачунаће се од момента искључења задржаног лица из саобраћаја.

Записник о задржавању

У ПУ Нови Пазар и полицијским станицама у њеном саставу записници о задржавању воде се у електронској форми. У ПУ Нови Пазар у ПС Сјеница записници о задржавању улажу се у предмете о задржавању по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима. Записници који су уложени у предмете не израђују је у истој форми у којој се саставља и електронски записник. Ови записници садрже следеће податке: лични подаци задржаног лица; време почетка и завршетка задржавања; разлог задржавања; списак права о којима је лице поучено и констатација да је лице поучено о правима; податке о блиском лицу које је обавештено о задржавању; довођење задржаног лица надлежном органу; податак да ли је лицу обезбеђена храна и одећа; видне телесне повреде или други знакови које је могуће уочити, а због којих би задржаном лицу била потребна здравствена помоћ; ако је задржаном лицу била пружена здравствена или прва помоћ (ко, кад и зашто); констатација да ли су од лица неки предмети привремено одузети. Сваку страну записника потписују задржано лице и овлашћени полицијски службеник.

За разлику од праксе у седишту ПУ Нови Пазар и ПС Сјеница, у ПС Тутин се води само записник у електронској форми и у предметима о задржавању нису пронађени штампани записници о задржавању потписани од стране задржаног лица и овлашћеног полицијског службеника.

С обзиром да се сва задржавања по ЗКП спроводе искључиво у просторијама ОЗ Нови Пазар, записнике о задржавању воде ручно полицијски службеници који врше надзор над задржаним лицем у просторијама затвора. Они касније те записнике предају раднику дежурне службе у седишту ПУ Нови Пазар који их затим уноси у електронски записник. Тако урађени записници се не штампају, нити се улажу у предмете о задржавању по ЗКП, а следствено томе задржаном лицу записник се на крају задржавања не даје на увид и потпис.

УТВРЂЕНО

У седишту ПУ Нови Пазар и ПС Сјеница, штампани записници о задржавању по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о основама безбедности саобраћаја на путевима, који се улажу у предмете не састављају се по стандардном обрасцу.

У ПС Тутин предмети о задржавању не садрже записнике о задржавању.

У ПУ Нови Пазар и ПС у њеном саставу предмети о задржавању по ЗКП не садрже записнике о задржавању.

РАЗЛОЗИ

О задржавању полицијски службеник мора да састави службени записник из кога се могу видети: 1) лични подаци задржаног лица; 2) време почетка и завршетка задржавања; 3) разлог довођења и задржавања; 4) упознавање лица са разлозима довођења и задржавања и са његовим правима; 5) остварена права задржаног лица и обавештавање надлежних институција (час, начин, назив); 6) довођење задржаног лица надлежном органу; 7) видне телесне повреде или други знакови које је могуће уочити, а због којих би задржаном лицу била потребна здравствена помоћ; 8) ако је задржаном лицу била пружена здравствена или прва помоћ (ко, кад и зашто); 9) опасни предмети задржани због безбедности задржаног лица; 10) престанак задржавања.

Службени записник потписује полицијски службеник који је лице задржао и задржано лице.²⁰

О задржавању лица полицијски службеник сачињава Записник о задржавању лица, који садржи: 1) личне податке задржаног лица; 2) време почетка задржавања; 3) разлог довођења и задржавања; 4) податке о начину упознавања лица са разлозима довођења и задржавања и његовим правима; 5) податке о оствареним правима задржаног лица; 6) податке о обавештавању чланова породице, других лица и надлежних органа о задржавању лица; 7) податке о довођењу задржаног лица надлежном органу; 8) податке о видним телесним повредама, другим сазнањима о здравственом стању лица и пруженој лекарској помоћи; 9) податке о привремено одузетим предметима погодним за напад, повређивање или самоповређивање; 10) време престанка задржавања.

Записник о задржавању лица потписују полицијски службеник који је лице задржао и задржано лице.²¹

О задржавању лица формира се предмет који садржи: решење или наредбу за задржавање лица, Записник о задржавању лица, потврду о привремено одузетим и враћеним предметима и друге списе.²²

СРТ сматра да би се основне гаранције дате особама у полицијском притвору могле додатно оснажити (а рад полицијских службеника могуће и знатно олакшати) уколико би постојао јединствен и свеобухватан полицијски записник за сваку притворену особу, у којем би били евидентирани сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа (време када су лишене слободе и разлози за то; када су им саопштена њихова права; знаци повреда, психичке болести, итд; када су члан породице/конзулат и адвокат били контактирани и када су их ови посетили; када им је била понуђена храна; када су били саслушани; када су били пребачени или ослобођени, итд.). За различите ставке (на пример, ствари у поседу дате особе, чињеници да су особи саопштена њена права и да се та особа на њих позива или да их се одриче), требало би добити потпис притвореника, односно, уколико је потребно, објаснити због чега тај потпис недостаје. Надаље, адвокату притвореника би требало омогућити увид у тај записник о притвору.²³

ПРЕПОРУКА

У ПУ Нови Пазар и ПС у њеном саставу о свим задржавањима ће се сачињавати записници о задржавању по стандардном обрасцу.

По завршетку задржавања, штампани примерак записника о задржавању даваће се на увид задржаном лицу. Записник ће потписати полицијски службеник и задржано лице, односно унеће се констатација да је лице одбило да потпише записник.

Штампани примерак записника о задржавању обавезно ће се улагати у предмет о задржавању.

1.2.2. Употреба средстава принуде

Према наводима из претходног упитника, који је попунила ПУ Нови Пазар у току 2013. године средства принуде су била употребљена 38 пута, и то 21 употреба физичке снаге и 17 употреба средстава за везивање. У ПУ Нови Пазар и полицијским станицама у њеном саставу, полицијски службеници у супротности са Упутством о поступању према доведеним и задржаним лицима, средства за везивање не користе при сваком довођењу у станицу, већ по слободној оцени оправданости везивања. Међутим овакво поступање је правилно и похвално. Наиме, према јасно установљеним принципима Европског суда за људска права, који су обавезујући за Србију, употреба средстава принуде против лица лишених слободе која није апсолутно неопходна нарушава људско достојанство и у начелу

²⁰ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), члан 30. став 3.

²¹ Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима („Службени гласник РС“, бр. 101/05, 63/09 – УС и 92/11). тачка 33.

²² Упутство о поступању према доведеним и задржаним лицима 01 бр. 7989/12-10 од 12.12.2012. године, т. 35.

²³ Извод из 2. Општег извештаја [СРТ/Инф (92) 3], параграф 40.

представља повреду права гарантованог у члану 3. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода.²⁴

О употреби средстава принуде се сачињавају извештаји и воде посебне евиденције. Извештај подноси службеник који је средство принуде употребио и у њему, као што је прописано Правилником о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде (члан 24, став 2), по правилу наводи „датум и час употребе средстава принуде, врсту средстава принуде, према коме и зашто је употребио средство принуде, последице употребе, основ и начин употребе и друге чињенице и околности које су неопходне за оцену оправданости и правилности употребе средстава принуде“. Такође у већини предмета о употреби средстава принуде постоје писане изјаве лица над којима су средства принуде употребљена, а и изјаве евентуалних сведока догађаја о околностима догађаја и о врсти и начину употребе средстава принуде. Међутим, у једном предмету у ПС Сјеница (4/14) и у два предмета у ПС Тутин (14/14 и предмет А.Б и Б.А.) нема приложене изјаве лица над којим је средство принуде примењено.

НПМ је става да је потребно прибављати писане изјаве лица над којима су примењена средства принуде у вези са околностима употребе средстава принуде и настанка евентуалних повреда, као и изјаве евентуалних сведока догађаја, како би оцена о оправданости употребљених средстава принуде могла бити дата на што објективнији начин.

1.2.3. Претреси и привремено одузимање предмета

У седишту ПУ Нови Пазар и полицијским станицама у њеном саставу запослени су полицијски службеници оба пола, тако да претресе увек врши полицијски службеник оног пола којег је лице које се претреса. Када се од задржаних лица одузимају предмети, то се ради у складу са важећим прописима.

У овој Полицијској управи, али и полицијским станицама у њеној надлежности, се свим задржаним лицима током боравка у просторијама за задржавање одузимају новац (папирни новац и кованице), мобилни телефони и предмети којим би могла повредити себе или другог, оштетити имовину, или их употребити за покушај бекства. Сви одузети предмети се пописују и сачињава се писана потврда о одузетим стварима, чију аутентичност потписом потврђује лице од кога се одузимају. Приликом враћања предмета по престанку задржавања сачињава се потврда о враћању одузетих предмета која је такође потписана од стране лица које је било задржано.

1.3. ОБУКЕ И УСАВРШАВАЊА ПОЛИЦИЈСКИХ СЛУЖБЕНИКА

Полицијски службеници ПУ Нови Пазар нису прошли обуку о поступању према задржаним лицима. Према наводима полицијских службеника у седишту ПУ Нови Пазар, ова обука планирана је за септембар, октобар и новембар 2014. године. У склопу ове обуке, планирана је и обука о пружању прве помоћи. Седиште ПУ Нови Пазар и полицијске станице у њеном саставу имају посебно обучене полицајце за рад са малолетницима.

Током посете полицијски службеници ПУ Нови Пазар су навели да имају асистенција приликом поступања са лицима са менталним сметњама, а да нису прошли никакву врсту обуке за поступање са овим лицима. С обзиром на то да Закон о заштити лица са менталним сметњама прописује асистенцију полиције, као и довођење лица у здравствену установу ради прегледа, када постоји сумња да се ради о лицу са менталним сметњама, НПМ је става да је неопходно да се организују обуке, за полицијске службенике свих ПУ у Републици Србији, о поступању према лицима са менталним сметњама. У прилог наведеном ставу је и Препорука Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског

²⁴ Види, на пример, пресуду Европског суда за људска права у предмету *Берлински против Пољске* (представке број 27715/95 и 30209/96), параграф 59.

или понижавајућег поступања или кажњавања органима Србије да наставе рад на даљем развоју професионалног усавршавања полицијских службеника, са циљем да се за све ново запослене полицајце обезбеди одговарајућа почетна обука, а да се за већ запослене полицајце обезбеди систематска континуирана обука у области људских права, професионалне етике, вођења интервјуа, рад у високо ризичним ситуацијама, и сл.²⁵

1.4. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ЗАДРЖАВАЊА

У седишту ПУ Нови Пазар и ПС Тутин и ПС Сјеница у њеном саставу има укупно 4 просторије за задржавање лица по основу Закона о полицији, Закона о прекршајима и Закона о безбедности саобраћаја на путевима. Лица која се задржавају по основу Законика о кривичном поступку спроводе се на задржавање у просторију притворске јединице Окружног затвора у Новом Пазару, а надзор над овим лицем врши полицијски службеник из седишта ПУ Нови Пазар. У притворској јединици ОЗ Нови Пазар постоји посебна просторија за полицијско задржавање, тако да су задржана лица одвојена од притворених и осуђених лица.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У СЕДИШТУ ПУ НОВИ ПАЗАР

У седишту ПУ Нови Пазар постоји једна просторија за полицијско задржавање која се налази у приземљу зграде полиције преко пута дежурне службе. Површина просторије је око 10м². Просторија је сува, али није окречена, а хигијена у њој је назадовољавајућа. У просторији постоји један лежај кога чини дрвена клупа опремљена душецима и ћебадима који делују чисто.

Вештачко осветљење, односно сијалица, налази се код прозора, иза рупичасте плоче којом је прекривен, међутим јачина светлости није задовољавајућа. Прозор се отвара са спољашње стране, али доток свежег ваздуха и природне светлости је слаб због рупичасте плоче. У просторији не постоји грејање.

Мокри чвор у виду чучавца налази се у просторији за задржавање, али нема дугмета које би служило за испирање. Ради испирања чучавца задржано лице позива дежурног полицијског службеника лупањем у врата или махањем испред видео надзора како би му се обезбедила вода за испирање. Мокри чвор је у лошем стању и хигијена није задовољавајућа.

²⁵ Извештај Влади Републике Србије о посети Европског Комитета за спречавање мучења и нељудског или понижавајућег поступања или кажњавања, (СРТ) фебруар 2011.

УТВРЂЕНО

Просторија за задржавање у седишту ПУ није окречена, а хигијена у њој, као и хигијена мокрог чвора није задовољавајућа. Мокри чвор нема испирач.

У просторији за задржавање ПУ Нови Пазар вештачко и природно осветљење није задовољавајуће, а доток свежег ваздуха и природне вентилације је недовољан.

У просторији не постоји грејање.

РАЗЛОЗИ

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.²⁶

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.²⁷

Све просторије за задржавање морају да буду у довољној мери осветљене и са непосредним дотоком свежег ваздуха.²⁸

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ вештачком осветљењу (сем у периодима одређеним за спавање), природном осветљењу и вентилацији.²⁹

Просторије за полицијско задржавање морају испуњавати одређене материјалне услове, између осталог оне морају бити примерено загрејане.³⁰

ПРЕПОРУКА

ПУ Нови Пазар извршиће кречење у просторији за задржавање и хигијену исте редовно ће одржавати. Такође, предузеће се мере како би се адаптирао мокри чвор у просторији, уградило дугме испирача и редовно одржавала хигијена истог.

ПУ Нови Пазар предузеће мере како би се у просторији за задржавање побољшао доток природне и вештачке светлости и омогућио доток свежег ваздуха и природне вентилације.

У просторији ПУ Нови Пазар ће се инсталирати грејање.

Просторија је покривена видео надзором, употреба камере у просторији за задржавање је видно назначена на улазним вратима просторије, са спољашње и унутрашње стране. Надзор над задржаним лицем обавља се преко монитора који се налази у дежурној служби полиције. Камера покрива и део око мокрог чвора. Видео запис се према наводима службених лица чува 30 дана. Електрично звоно за позивање дежурних полицијских службеника не постоји.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање ПУ Нови Пазар камера покрива и део просторије у ком се налази тоалет – чуचाвац, а што је јасно видљиво на монитору, који је се налази у дежурној служби, на који начин је угрожена приватност задржаног лица.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеник у обављању својих послова служи заједници и штити сва лица од незаконитих деловања, обавезан је да увек поступа професионално, одговорно и хумано и да поштује људско достојанство, углед и част сваког лица и друга његова права и слободе.³¹

²⁶ СРТ стандарди (2010) параграф 47

²⁷ СРТ стандарди (2010) параграф 47

²⁸ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2011) године, параграф 31.

²⁹ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2007) године, параграф 36.

³⁰ Извештај СРТ упућен Влади Србије (2007) и (2011), параграф 36 и 31.

³¹ Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 13. ст. 2.

У примени полицијских овлашћења овлашћено службено лице поступа хумано и поштује достојанство, углед и част сваког лица и друга основна права и слободе човека дајући предност правима угроженог у односу на иста права лица које та права угрожава и водећи рачуна о правима трећих лица.³²

ПРЕПОРУКА

ПУ Нови Пазар предузеће потребне мере како би се унапредио систем видео надзора у просторији за задржавање и обезбедила приватност задржаних лица, тако што део просторије у којој се налази тоалет-чучавац неће бити јасно видљив, путем замућивања овог дела слике или ограђивањем мокрог чвора параваном.

ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС ТУТИН

ПС Тутин има две просторије за задржавање које су идентичне. Налазе се у приземљу полицијске станице, десно од дежурне службе. Површина сваке од просторија је око 6м². Према наводима полицијских службеника, углавном се користи један просторија за задржавање.

Обе просторије делују одржавно и суво. Окренене су, влага није приметна, а хигијена у њима је задовољавајућа. У просторијама се налази по један лежај кога чини бетонска клупа. Просторија у којој се најчешће врши задржавање опремљена је душеком и ћебетом који делују чисто. У другој просторији нису затечени душеци и ћебад, а према наводима полицијских службеника, када се користи и ова просторија, онда се ћебад и остала постељина доноси. У просторијама постоји вештачко осветљење, али је незадовољавајуће. Прозор не постоји, нити могућност дотока природне светлости и проветравања просторије. Грејање у просторијама постоји.

³² Закон о полицији („Сл. гласник РС“, бр. 101/05 и 63/09 - одлука УС), чл. 35. ст. 2.

Мокри чвор у виду чучавца налази се у просторији за задржавање. Дугме за испирање не постоји, тако да задржано лице мора лупањем у врата да дозива дежурног полицајца како би му донео воду за испирање. Хигијена мокрог чвора је задовољавајућа.

УТВРЂЕНО

Просторије за полицијско задржавање у ПС Тутин нису довољно вештачки осветљене. Такође, не постоји могућност проветравања, нити било какве вентилације просторија.

У просторији за задржавање у ПС Тутин мокри чвор нема испирач.

РАЗЛОЗИ

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ вештачком осветљењу (сем у периодима одређеним за спавање), природном осветљењу и вентилацији.³³

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.³⁴

ПРЕПОРУКА

ПС Тутин ће предузети потребне мере како би се у просторијама за задржавање побољшало вештачка осветљеност и обезбедила вентилације.

ПС Тутин предузеће мере како би се у оквиру мокрог чвора уградио испирач.

У просторији не постоји инсталиран видео надзор, као ни електрично звоно за позивање дежурних полицијских службеника. Према наводима полицијских службеника, задржана лица обилазе се на сат до сат ипо времена.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање у ПС Тутин не постоји инсталиран видео надзор, нити је установљен ефикасан систем који ће задржаном лицу омогућити да позове дежурног полицијског службеника, иако је дежурна служба доста удаљена од просторија.

РАЗЛОЗИ

Све просторије за полицијско задржавање морају бити покривене електронским (аудио и/или видео) надзором како би се омогућио комплетан и аутентичан запис о свим догађајима за време боравка задржаног лица у просторијама за задржавање.³⁵

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.³⁶

Полицијске ћелије које се налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајено налазе и које нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидената (насиље међу притвореницима; покушај самоубиства; пожари итд.) на које се не би правовремено одговорило.³⁷

ПРЕПОРУКА

Потребно је обезбедити да просторије за полицијско задржавање у ПС Тутин буду покривене видео-надзором, уз обезбеђење приватности у пределу тоалета, као и омогућити записивање и архивирање снимљеног материјала, из разлога заштите

³³ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2007) године, параграф 36.

³⁴ СРТ стандарди (2010) параграф 47

³⁵ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2011. године

³⁶ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2.

³⁷ XII Општи извештај Комитета против мучења (СРТ/Inf (2002) 15) параграф 48.

безбедности задржаних лица и смањења ризика од насиља и других догађаја који могу угрозити сигурност.

ПС Тутин ће предузети мере како би се у просторијама за полицијско задржавање инсталирала дугмад аларма за позивање дежурног полицијског службеника.

ПРОСТОРИЈА ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ПС СЈЕНИЦА

ПС Сјеница има једну просторију за задржавање која се налази у приземљу зграде полиције. Површина просторије је адекватних димензија, али су услови у њој лоши.

Просторија није кречена у скорије време, а хигијена је незадовољавајућа. У просторији постоји један лежај у виду дрвене клупе, опремљен душецима и ћебетом који делују прљаво. Постоји прозор, који се отвора са спољне стране и тиме обезбеђује доток свежег ваздуха, који није задовољавајући. Доток природне светлост је лош због рупичасте плоче којом је покривен прозор, као и вештачке, јер је сијалица постављена иза рупичасте плоче. Грејање у просторији постоји.

Мокри чвор у виду чучавца постоји у просторији и одељен је бетонским зидом од остатак просторије. Чучавац нема дугме за испирање, тако да задржана лица лупањем у врата позивају дежурног полицајца како би има донео воду за испирање чучавца. Хигијена мокрог чвора је незадовољавајућа. У просторији не постоји чесма.

УТВРЂЕНО

Просторија за задржавање у ПС Сјеница је неокречена, а хигијена у њој, као и хигијена мокрог чвора није задовољавајућа. Мокри чвор нема испирач.

У просторији за задржавање ПС Сјеница вештачко и природно осветљење није задовољавајуће, а доток свежег ваздуха и природне вентилације је недовољан.

РАЗЛОЗИ

Просторије за задржавање морају бити чисте и одржаване, а хигијена у њима задовољавајућа.³⁸

Задржана лица у просторијама за задржавање треба да имају приступ санитарном чвору у пристојном и чистом стању.³⁹

Све просторије за задржавање морају да буду у довољној мери осветљене и са непосредним дотоком свежег ваздуха.⁴⁰

Све просторије у којима се врши полицијско задржавање морају имати приступ вештачком осветљењу (сем у периодима одређеним за спавање), природном осветљењу и вентилацији.⁴¹

ПРЕПОРУКА

ПС Сјеница извршиће кречење у просторији за задржавање и хигијену исте редовно ће одржавати. Такође, предузеће се мере како би се адаптирао мокри чвор у просторији, уградило дугме испирача и редовно одржавала хигијена истог.

ПС Сјеница предузеће се мере како би се у просторији за задржавање побољшао доток природне и вештачке светлости и омогућио доток свежег ваздуха и природне вентилације.

Видео надзор у просторији не постоји, као ни инсталиран аларм за позивање дежурних полицијских службеника, већ се исти позивају лупањем у врата. Према наводима полицијских службеника, задржана лица се обилазе, а о обиласцима се воде службене белешке.

УТВРЂЕНО

У просторији за задржавање у ПС Сјеница не постоји инсталиран видео надзор, нити је установљен ефикасан систем који ће задржаном лицу омогућити да позове дежурног полицијског службеника.

РАЗЛОЗИ

Све просторије за полицијско задржавање морају бити покривене електронским (аудио и/или видео) надзором како би се омогућио комплетан и аутентичан запис о свим догађајима за време боравка задржаног лица у просторијама за задржавање.⁴²

За надзор над задржаним лицима полицијски службеници могу да употребљавају направе за пренос звучних и оптичких снимака. Употреба ових направа мора у простору бити видно означена.⁴³

Полицијске ћелије које се налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајено налазе и које нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од различитих инцидената (насиље међу притвореницима; покушај самоубиства; пожари итд.) на које се не би правовремено одговорило.⁴⁴

ПРЕПОРУКА

Потребно је обезбедити да просторије за полицијско задржавање у ПС Сјеница буду покривена видео-надзором, уз обезбеђење приватности у пределу тоалета, као и омогућити записивање и архивирање снимљеног материјала, из разлога заштите

³⁸ СРТ стандарди (2010) параграф 47

³⁹ СРТ стандарди (2010) параграф 47

⁴⁰ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2011) године, параграф 31.

⁴¹ Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије (2007) године, параграф 36.

⁴² Препорука СРТ упућена Влади Републике Србије из 2011. године

⁴³ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 34, ст. 2.

⁴⁴ XII Општи извештај Комитета против мучења (СРТ/Inf (2002) 15) параграф 48.

безбедности задржаних лица и смањења ризика од насиља и других догађаја који могу угрозити сигурност.

ПС Сјеница ће предузети мере и у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугмад аларма за позивање дежурног полицијског службеника.

1.5. ЗАЈЕДНИЧКЕ ПРЕПОРУКЕ

У седишту ПУ Нови Пазар и ПС Тутин не постоје кутије са прибором за прву помоћ.

УТВРЂЕНО

Седиште ПУ Нови Пазар и ПС Тутин нису опремљене кутијом са прибором за прву помоћ.

РАЗЛОЗИ

Свака установа дужна је да обезбеди пружање прве помоћи, као и да оспособи одговарајући број запослених за пружање прве помоћи.⁴⁵

Полицијски службеник ће без одлагања пружити прву помоћ или обезбедити пружање лекарске помоћи видно повређеном лицу према коме су употребљена средства принуде. Помоћ ће се пружити, односно обезбедити и на захтев лица које је претходно помоћ одбило. Пружање лекарске помоћи понудиће и лицу на коме нема видљивих повреда.⁴⁶

ПРЕПОРУКА

ПУ Нови Пазар ће обезбедити кутије са прибором за прву помоћ у седишту управе и Полицијској станици Тутин.

У ПУ Нови Пазар постоје противпожарни апарати, али не постоји упутство за поступање у случају пожара, као ни план евакуације истакнут на зидовима.

УТВРЂЕНО

ПУ Нови Пазар и полицијске станице у њеном саставу нису обезбеђене комплетним системом противпожарне заштите.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеници одговорни су за безбедност задржаног лица од његовог смештања у простор за задржавање до његовог отпуштања.⁴⁷

План евакуације и упутства за поступање у случају пожара морају бити истакнути на видљивом месту.⁴⁸

Уређаји за откривање и јављање пожара морају се одржавати у исправном стању, у складу са техничким прописима и упутствима произвођача, а у циљу обезбеђивања њиховог сталног и несметаног функционисања.⁴⁹

Основна обука из области заштите од пожара организује се за све запослене.⁵⁰

⁴⁵ Закон о безбедности и здрављу на раду („Сл. гласник РС“, бр. 101/2005), члан 15. став 9.

⁴⁶ Правилник о техничким обележјима и начину употребе средстава принуде („Сл. гласник РС“, бр. 19/2007 и 112/2008), члан 3.

⁴⁷ Правилник о полицијским овлашћењима („Сл. гласник РС“, бр. 54/2006), члан 34. став 1.

⁴⁸ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009), члан 28. став 2.

⁴⁹ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009), члан 43. став 1. и 2.

⁵⁰ Закон о заштити од пожара („Сл. гласник РС“, бр. 111/2009), члан 53.

ПРЕПОРУКА

ПУ Нови Пазар ће унапредити систем противпожарне заштите тако што ће на одговарајућим видљивим местима у згради управе и полицијским станицама поставити план евакуације и упутство за поступање у случају пожара, а све у циљу заштите физичког интегритета задржаних лица.

1.6. МАТЕРИЈАЛНИ УСЛОВИ ПРОСТОРИЈЕ ЗА ПОЛИЦИЈСКО ЗАДРЖАВАЊЕ У ОКРУЖНОМ ЗАТВОРУ У НОВОМ ПАЗАРУ

У Окружном затвору у Новом Пазару постоји просторија за полицијско задржавање коју је затворска управа уступила ПУ Нови Пазар на коришћење за задржавање лица по основу ЗКП. Ова просторија се налази у приземљу зграде, у притворском делу затвора. Површина просторије је адекватних димензија. У просторији постоји сто и два кревета, која су опремљена душецима, постељином, ћебадима и јастуком. Доток свежег ваздуха је задовољавајући. Природна и вештачка осветљеност је добра. Понекад се деси да су смештена два лица у њој, али по речима управника, то је реткост. У просторији се налази и санитарни чвор, а од санитарних елемената постоји wc шоља и лавабо са огледалом. Ови елементи су очувани и хигијенски одржавани. У просторији постоји видео надзор, који не покрива део око санитарног чвора.